

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการท่องเที่ยวกีฬา (Sport Tourism) มีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นธุรกิจการให้บริการก่อให้เกิดรายได้ เป็นอันดับหนึ่งของประเทศ มีอัตราการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทยเป็นจำนวนมากก่อให้เกิดรายได้เป็นอย่างมากจากการท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2546) เป็นเพราะทัศนคติและความประทับใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อประเทศไทยเป็นไปในทางที่ดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรายุทธ บุญแต่ง (2549, บทคัดย่อ; สิทธิชัย ชีวะโรธ, 2548, บทคัดย่อ; นีออน ศรีสมยง, 2549, บทคัดย่อ) ที่แสดงให้เห็นว่า เมื่อมีแหล่งท่องเที่ยวก็จะเกิดนักท่องเที่ยวและมีการใช้จ่าย ซึ่งจะก่อให้เกิดการหมุนเวียนของรายได้ ส่งผลให้เกิดเป็นอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและมีผู้ประกอบการดำเนินการในด้านธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางกีฬาปีนหน้าผาขึ้น (Rock Climbing Tourism) รวมทั้งมีรูปแบบการบริหารจัดการในธุรกิจการท่องเที่ยวทางการกีฬา (Sports Business Model) ในกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalize) ในโลกของสังคมออนไลน์ของระบบสารสนเทศ ที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบันและแพร่หลายในทวีปยุโรปรวมทั้งกระจายไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

การท่องเที่ยวกีฬาปีนหน้าผา เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ใช้การกีฬาปีนหน้าผาเป็นสื่อที่ผนวกเข้าไปในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยว มุ่งเน้นในการนำเอากิจกรรมกีฬาปีนหน้าผาเป็นส่วนที่สำคัญในกิจกรรมการท่องเที่ยว เน้นไปยังกระแสของความห่วงใยธรรมชาติและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผิดชอบร่วมกัน เกี่ยวกับการดูแลรักษาธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับระบบนิเวศ ก่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-Tourism) หรือการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นประสานงานร่วมกัน ก่อให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) เป็นตลาดการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่มุ่งกระจายไปยังการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวขนาดเล็กหรือตลาดเฉพาะกลุ่ม (Market Segment) ที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วที่สุดและมีอนาคตทางธุรกิจที่เป็นไปตามกระแสโลกที่หันมาสนใจกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น (เกสรี ลัดเด็ย, 2549)

การท่องเที่ยวกีฬาปีนหน้าผาในประเทศไทยเป็นรูปแบบการบริหารจัดการในธุรกิจการท่องเที่ยวทางกีฬา ก่อให้เกิดการสร้างงานในรูปแบบของผู้ประกอบการ ที่เป็นบริษัทและผู้ที่เกี่ยวข้องของการนำเที่ยวการปีนหน้าผาในส่วนต่าง ๆ ของประเทศไทย ได้รับการส่งเสริมทั้งในภาครัฐบาลและในภาคเอกชน มีการจัดทำมาตรฐานกีฬาปีนหน้าผา (Cliff Climbing Standard) ในประเทศไทย แบบประเมินเกณฑ์มาตรฐาน กิจกรรม คู่มือประเมิน หลักสูตรฝึกอบรมสำหรับผู้ประกอบการและผู้รับผิดชอบในพื้นที่กิจกรรม (สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว, 2549) มีการสร้างการให้บริการที่สอดคล้องกับหลักการนิเวศวิทยาเพื่อการบริหารจัดการเชิงธุรกิจ และสอดคล้องกับจุดเด่นและจุดแข็งของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ในกลุ่มสินค้า 7 ประเภท (7 Wonder Products) รวมทั้งได้วางตำแหน่งของการท่องเที่ยว (Position) ไว้ในรายภูมิภาคอีก 5 ภาค ให้มีลักษณะเด่นเพื่อเน้นจุดสนใจ มีการจดทะเบียนผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและผู้นำเส้นทาง ใบอนุญาตมีอายุ 2 ปี ผู้นำเส้นทางจะต้องมีใบอนุญาตมัคคุเทศก์เฉพาะ (แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ) บัตรสีม่วง จึงจะสามารถดำเนินกิจกรรมการทางธุรกิจกีฬาปีนหน้าผาได้ (สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว, 2547) แต่ยังคงพบว่ามีเหตุปัจจัยอื่นที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางกีฬา ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในประเทศไทยลดน้อยลง ทั้ง ๆ ที่ภาพพจน์การท่องเที่ยวในประเทศไทยดีมากในสายตาชาวต่างชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิทย์ สุวัฒน์ ณ เขมรัฐ (2547, บทคัดย่อ) นีออน ศรีสมขง (2549, บทคัดย่อ) จิรายุทธ บุญแดง (2549, บทคัดย่อ) สิทธิชัย ชีวะโรรส (2547, บทคัดย่อ) พรพิชญ์ พรหมศิระ (2547, บทคัดย่อ) ก่อให้เกิดปัญหาสืบเนื่องมายังผู้ประกอบการด้านธุรกิจการท่องเที่ยวโดยตรงไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ความไม่สงบทางบ้านเมือง ความวุ่นวายในเมืองหลวง หรือเหตุการณ์ซีนามิในภาคใต้ รวมทั้งการดำเนินการของผู้ประกอบการเองที่มีปัญหาในการบริหารจัดการองค์การภายในและการดำเนินการตรวจสอบมาตรฐานกีฬาปีนหน้าผาที่ผ่านมาตรฐานสถานประกอบการของการท่องเที่ยวของข้างน้อย ขาดกลยุทธ์รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์ของผู้ประกอบการในการดำเนินงาน สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ คุณไกรศักดิ์ บุญทิพย์ (สัมภาษณ์ วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2552) เป็นอนุกรรมการในคณะกรรมการ การมาตรฐานการท่องเที่ยวของประเทศไทยและคุณฉันทเชษฐ กิติโสภณ เป็นบุคคลไทยคนแรกที่เผยแพร่กีฬาปีนหน้าผาให้แพร่หลายในเมืองไทยและเป็นอดีตโค้ชทีมชาติไทย (สัมภาษณ์ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2552) ที่ให้ความเห็นตรงกันว่า ยังมีปัญหาเกิดขึ้นอีกหลายประเด็นที่ทำให้เกิดอุปสรรคทั้งกรณีของการดำเนินการภายในของบริษัทเองและปัญหาภายนอกที่เกิดขึ้น รวมทั้งการประสานพื้นที่ที่จะทำการปีนหน้าผา รวมทั้งการจัดการเชิงพาณิชย์ ในด้านของการขายในระบบสารสนเทศของคอมพิวเตอร์หรือเว็บไซต์ ที่สำคัญคือมีการบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพดีพอและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวมากจนเกินไป ส่งผลให้นักท่องเที่ยวลดจำนวนลง ควรที่จะมีรูปแบบของการส่งเสริมการท่องเที่ยว

กีฬาป็นหน้าผาที่เด่นชัดและมีทางเลือกที่หลากหลายสามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการ
เชิงกลยุทธ์กีฬาป็นหน้าผาในประเทศไทย

จากเหตุผลของหลาย ๆ ประเด็นที่เกิดขึ้นรวมทั้งจากข้อมูลที่ได้ทำการศึกษานำมา
ประมวลองค์ความรู้พบว่า กีฬาป็นหน้าผา เป็นการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่มีรูปแบบการบริหารจัดการ
เชิงกลยุทธ์เพื่อการท่องเที่ยวทางการกีฬาที่ตอบสนองต่อการสร้างงานในชุมชน รวมทั้งธุรกิจการ
ประกอบการของผู้ประกอบการกีฬาป็นหน้าผาและผู้ที่เกี่ยวข้อง (Tourism Stakeholders)
ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและกระทบต่อเนื่อง ไปถึงรายได้ที่พึงมีของประเทศชาติ จึงจำเป็น
จะต้องมีการนำเสนอแนวทางที่เป็นทางเลือกของรูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์กีฬาป็นหน้า
ผาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย ที่เป็นกระบวนการทางเลือกของรูปแบบที่นำเสนอต่อ
ผู้ประกอบการและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดประโยชน์ในองค์รวมของการช่วยเหลือ
และการเสนอแนะในรูปแบบขององค์ความรู้ใหม่ของทางเลือกที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยอาศัย
ข้อมูลที่เป็นจริงในพื้นที่และสถานประกอบการกีฬาป็นหน้าผา ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญ
ของประเด็นปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วว่ามีความสำคัญและมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหาร
จัดการเชิงกลยุทธ์กีฬาป็นหน้าผาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย อันจะเป็นแนวทาง
ในการนำรูปแบบที่เสนอแนะไปพัฒนาในกระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์กีฬาป็นหน้าผา
เชิงนิเวศสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

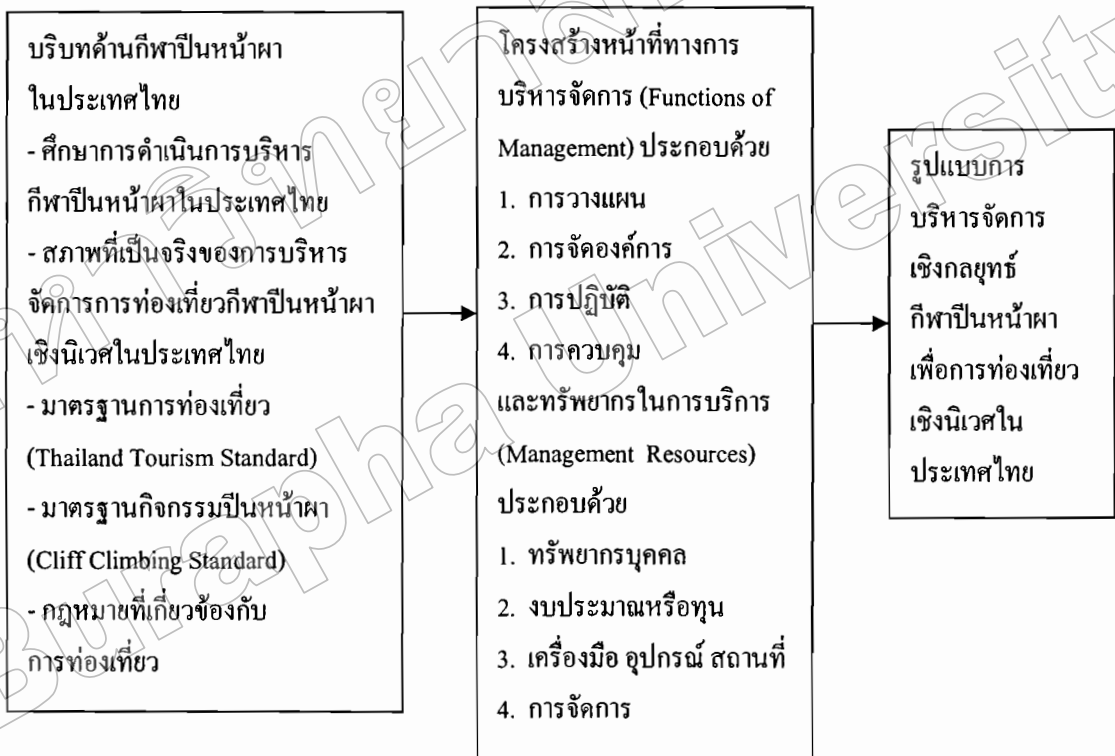
เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์กีฬาป็นหน้าผาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในประเทศไทย

คำถามของการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์กีฬาป็นหน้าผาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในประเทศไทยเป็นอย่างไรในปัจจุบัน
2. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์กีฬาป็นหน้าผาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในประเทศไทยควรมีรูปแบบเป็นเช่นไร
3. องค์ประกอบและกระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์กีฬาป็นหน้าผาเพื่อการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศในประเทศไทยมีอะไรบ้าง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์กีฬาปีนหน้าผาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย ประกอบด้วย หน้าที่ทางการบริหารจัดการ (Functions of Management) 4 ด้านของ Bridges and Roquemore (2001) ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การปฏิบัติการ (Implementing) และการควบคุม (Controlling) และใช้หลักการทรัพยากรในการบริหาร (Management Resources) ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล (Man) งบประมาณหรือทุน (Money) เครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่ (Material) และการจัดการ (Management)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์กีฬาปีนหน้าผา (Strategic Management Model for Rock Climbing) หมายถึง การนำเอาความรู้ทางด้านหลักและวิธีการการบริหารจัดการไปใช้ในการกำหนดเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติสำหรับการให้บริการนักกีฬาปีนหน้าผาโดยใช้แนวทางการบริหารจัดการ 4 ด้านของ Bridges and Roquemore (2001) ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การปฏิบัติการและการควบคุม และใช้หลักการทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล งบประมาณหรือทุน เครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่ และการจัดการ มาใช้ในการดำเนินการ
2. กีฬาปีนหน้าผา (Rock Climbing) หมายถึง กิจกรรมกีฬาประเภทหนึ่งที่ต้องอาศัยความสามารถทางทักษะผนวกเข้ากับการใช้อุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยและมีระบบของการดำเนินการที่เป็นรูปแบบมาตรฐาน ปีนขึ้นไปบนหน้าผาจริงตามเส้นทางที่กำหนดไว้
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
4. รูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ หมายถึง แบบแผนและ โครงสร้างของการดำเนินงานที่เป็นแม่แบบในการตัดสินใจเพื่อการบริหารจัดการให้ผลของงานบรรลุเป้าหมายที่คาดหวัง